

500 - 550 mm. Vláhová jistota je 0 - 3, pravděpodobnost suchých vegetačních období 30 - 40 %. Nedmořská výška je 150 - 250 m. Všechny tyto údaje charakterizují přírodní oblasti Nt jako teplé (nejteplejší na území ČSR) a středně až značně suché.

Přírodní oblast nížinná teplá 1 - Nt 1

Zařazení přírodních stanovišť: ČMt 1, 2, 6.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří stanovištní jednotky, kde geologickým substrátem jsou v převaze spraše a slinité horniny mořského neogénu, ve značné části i nivní uloženiny. Na nich se vytvořily černozemě, černozemě karbonátové a lužní, lužní půdy a půdy nivní. Na těžších substrátech v terénních depresích se vytvořily lužní půdy hluboko solončakované. Jen nepatrně jsou zastoupeny hnědé půdy. Z hlediska zrnitosti jde o půdy hlinité až jílovitohlinité, vesměs velmi hluboké. Terén je rovinný až mírně zvlněný.

Výrobní charakteristika: Z obilnin se pěstuje jen pšenice a ječmen, které zde mají III. resp. II. zónu vhodnosti. Zastoupení kukuřice na zrno (III. - II. zóna) je nižší než v následujících přírodních oblastech Nt 2 a Nt 3 (1974 2,8 %), vyšší však je zastoupení cukrovky (III. zóna), které přesahuje 10 %. Podíl pícnin na orné půdě přesahuje 28 %, z toho asi polovinu činí vojtěška, zbytek pak jednoleté pícniny, zejména silážní kukuřice. Podíl luk a pastvin na zemědělské půdě je nízký, nedosahuje ani 5 %. Zastoupení vinic a teplomilné zeleniny je vyšší než v obou ostatních přírodních oblastech nížinných teplých. Tato oblast patří k nejintenzívnějším v ČSR z hlediska rostlinné výroby. Jediným limitujícím faktorem je v ní nedostatek vláhy.

V průměru posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 8200 - 8400 Kčs, hrubé zemědělské produkce v rozmezí 14300 - 14700 Kčs, hrubého důchodu 9200 - 9700 Kčs a úroveň čistého zisku 3300 - 3650 Kčs na 1 ha z.p. Výše pozemkové daně činí 600 - 900 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře zemědělské půdy ČSR se podílí 2,87 %.

Přírodní oblast nížinná teplá 2 - Nt 2

Zařazení přírodních stanovišť: ČMt 3, 4.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště s relativně horšími půdami než v Nt 1. Geologický substrát tvoří sice ze značné části spraše, zpravidla však lehčího zrnitostního složení, dále pak neogénní alúvy a písky, zpravidla smíšené se spraší, ve východní části území i flyšové slíny a písky. Půdy jsou převážně černozemního typu, hojně se však vyskytují těžší lužní půdy a rendziny. Značně jsou zastoupeny černozemě smyté, které jsou právě pro tuto přírodní oblast charakteristické, nivních půd je méně než v Nt 1. Zrnitostní skladba půd je velmi rozmanitá, převažují půdy středně těžké, písčitoohlinité a hlinité, značně jsou zastoupeny i půdy lehké a těžké. Mozaikovitost půdního pokryvu je pro tuto přírodní oblast typická. Vesměs však jde o půdy hluboké a velmi hluboké. Terén je zřídka zcela rovinný, převážně je zvlněný až mírně svažité, místy např. v okolí Pavlovských vrchů značně svažité.

Výrobní charakteristika: Podíl obilnin na orné půdě je zhruba stejný jako v Nt 1 (55 %), poněkud však klesá podíl pšenice a zejména ječmene (IV. a III. - II. zóna), a to ve prospěch kukuřice na zrno (II. zóna), která má zastoupení skoro třikrát větší než v Nt 1. Podíl cukrovky je však nižší než v Nt 1, stoupá však podíl kukuřice na siláž proti vojtěšce. Stupeň zornění je zhruba stejný jako v Nt 1, podíl luk a pastvin je nízký a nedosahuje 5 %. Podíl vinic je nižší než v Nt 1. Intenzita rostlinné výroby je nižší než v Nt 1, vcelku však stále ještě tato přírodní oblast patří k nejintenzívnějším v ČSR.

V průběhu posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 7500 - 7600 Kčs, hrubé zemědělské produkce 13400 - 13500 Kčs, hrubého důchodu 8600 - 8800 Kčs a čistého zisku 2900 - 3000 Kčs na 1 ha z.p. Výše pozemkové daně činí 550 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 1,76 %.

✓ Přírodní oblast nížinná teplá 3 - Nt 3

Zařazení přírodních stanovišť: ČMt 5, 7.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště s nejnepříznivějšími podmínkami. Geologický substrát tvoří jednak tzv. lehké spraše, dále terasové štěrko-písky a níváté písky a písčité sedimenty mořského neogénu. Dále sem patří i nívní uloženiny v rozsáhlejších terénních depresiích, zrnitostně lehké i těžší v nepravidelném střídání, vesměs ovlivněné podzemní vodou. Na těchto substrátech se pak vytvořily jednak zrnitostně velmi lehké černozemě a rezosoly, v depresních územích a na aluviích pak lužní půdy glejové a nívní půdy glejové. Tomu odpovídá i zrnitostní složení půd; jednak jsou velmi lehké, jednak těžké a zamokřené. Vesměs jde o půdy hluboké až velmi hluboké. Terén je v této přírodní oblasti v naprosté převaze rovinný nebo jen slabě zvlněný.

Výrobní charakteristika: Podíl obilnin je z nížinných teplých oblastí nejvyšší a v současné době přesehuje 65 %, a to především v důsledku vysokého podílu kukuřice na zrno (téměř 9 %) a zvýšeného zastoupení žito na písčitéch půdách (více než 8 %). Pšenice a ječmen mají v této přírodní oblasti V. resp. IV. zónu vhodnosti, žito však IV. (v Nt 1 a Nt 2 má žito VI. zónu), kukuřice na zrno má zde I. zónu vhodnosti. Podíl cukrovky je nižší než 5 % (V. zóna vhodnosti). Z pícnin na orné půdě značně převažují jednoleté pícniny, zejména silážní kukuřice, nad vojtěškou, avšak celkový podíl pícnin na orné půdě je nižší než v ostatních nížinných teplých oblastech, a to v důsledku vyššího zastoupení trvalých travních porostů (asi 10 %). Zornění činí v této oblasti tudíž asi 90 %, zatímco v obou předchozích přesahuje 95 %. Podíl vinic a sadů je nízký. Celkově má tato přírodní oblast značně nižší intenzitu rostlinné výroby než obě předchozí a v ČSR patří k slabě nadprůměrným.

V průměru posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 5500 - 5700 Kčs, hrubé zemědělské produkce 10800 - 11700 Kčs, hrubého důchodu 6350 - 6800 Kčs a čistého nisku 2000-2100 Kčs. Výše pozemkové daně činí 200 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře z.p. se tato přírodní oblast podílí 0,41 %.

✓ Přírodní oblasti nížinná (N)

Tato skupina oblastí zaujímá v ČSR území teplé až mírně teplé, mírně suché až přechodné s nížinným charakterem terénu, s relativně malou horizontální i vertikální členitostí v nadmořské výšce 200 - 350 m, výjimečně i výše.

Přírodní oblast nížinná 1 - N 1

Zařazení přírodních stanovišť: ČM 1,2,3,12, HM 1,2

R1

Stanovištní charakteristika: Tuto oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují území s výraznou převahou černozemí a hnědozemí na spraších s hlinitými, hlubokými bezštěrkovitými půdami v rovinném až mírně zvlněném terénu, v nadmořské výšce 250 - 300 m. V menší míře jsou zastoupeny nívní a lužní půdy a hnědé půdy na různých substrátech. Z hlediska klimatických podmínek jde o oblast pro většinu plodin na o.p. teplotně i vláhově převážně zajištěnou s malou pravděpodobností výskytu suchých vegetačních období. Území je charakterizováno sumou teplot nad 10 °C 2500 - 2800°, průměrnými ročními srážkami převážně 550 - 650 mm, pravděpodobností výskytu suchých vegetačních období 10 - 20 %, vláhovou jistotou 4 - 7.

Horizontální a vertikální členitost území je malá, zahrnuje nejproduktivnější část českých a moravských nížin, po staletí zemědělsky intenzivně využívanou, téměř bezlesou. Nejvýznamnější zastoupení má tato oblast ve středním a dolním Polabí, Pražské plošině, v Hornomoravském úvalu a severní části Dyjskovvrateckého úvalu.

Výrobní charakteristika: Tato oblast je nejintenzivnější a nejproduktivnější oblastí v ČR. Z hlediska výrobního zaměření je to oblast typicky řepařská, s vysokým podílem osevu a nejvyššími výnosy cukrovky, která zde zaujímá celou I. a lepší část II. zóny vhodnosti. Druhou nejvýznamnější plodinou je pšenice, která spolu s ječmenem dosahuje maximální podíl osevu i nejvyšší hektarové výnosy. Obě mají v této oblasti právě tak jako cukrovka celou I. a část II. zóny vhodnosti. Z pícnin na orné půdě absolutně převládá pěstování vojtěšky. Tyto čtyři plodiny výrazně určují výrobní zaměření rostlinné výroby a v této oblasti vyčerpávají 85 - 90 % o.p. Podíl trvalých travních porostů (TTP) je nevýznamný a pohybuje se v rozmezí 2 - 6 % z.p.

V průměru posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť mezi 7400 - 9100 Kčs, hrubé zemědělské produkce 13900 - 15700 Kčs, hrubého důchodu 7700 - 9300 Kčs, čistého zisku 2800-3600 Kčs na 1 ha z.p. Výše pozemkové daně činí u přírodních stanovišť této oblasti 700 - 1000 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře z.p. ČR se tato oblast podílí 10,36 % z.p.

Přírodní oblast nížinná 2 - N 2/

Zařazení přírodních stanovišť: ČM 4,5,6,7,9,13, HM 3,4,5

Stanovištní charakteristika: Tuto oblast tvoří přírodní stanoviště se slabou převahou černozemních a hnědozemních půd na spraši a sprašových pokryvech, částečně i na křídových slínech, avšak s významnějším podílem jiných genetických typů půd, zejména rendzin, hnědých půd na terasách a pevných matečných substrátech. Půdy jsou převážně hlinité, často i jílovitohlinité, ojediněle štěrkovité, hluboké, místně středně hluboké, v terénu rovinném až středně zvlněném. Vysloveně lehké a těžké půdy se vyskytují jen zřídka.

Klimatické podmínky oblasti se vyznačují sumou teplot nad 10 °C 2400 - 2700°, průměrnými ročními srážkami 550 - 650 mm, frekvencí suchých vegetačních období 10 - 20 % a vláhovou jistotou 4 - 9. Jde tedy o oblast jako u N 1 teplotně i vláhově pro většinu plodin, kromě kukuřice na zrno a révy vinné, dobře zajištěnou. Horizontální i vertikální členitost území je větší než u přírodní oblasti N 1, přesto však největší její část je ještě v centru řepařské oblasti a jen částečně na jejím okraji. Těžiště rozšíření je ve středním a dolním Polabí a nižších polohách východních Čech, dále v Pražské kotlině a na Moravě, pak v okrajových částech Hornomoravského úvalu, na Vyškovsku, Moravské Bráně a na Opavsku.

Výrobní charakteristika: Z výrobního hlediska je charakteristická vysoká intenzita výroby, podmíněná ještě významným podílem cukrovky, která zde má II. a III. zónu vhodnosti. Ve struktuře obilovin naprosto převládá pšenice (převážně III. zóna) a ječmen (II. a III. zóna) a ve struktuře víceletých pícnin vojtěška (nad 90 %). Tyto plodiny vyčerpávají v této oblasti více než 80 % o.p. Podíl trvalých travních porostů je ještě poměrně nízký a pohybuje se v rozmezí 3,4 - 10,2 % z.p.

V průměru posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 6300 - 7500 Kčs, hrubé zemědělské produkce 12600 - 13500 Kčs, hrubého důchodu 6400 - 7700 Kčs a čistého zisku 2000-2700 Kčs na 1 ha z.p. Výše pozemkové daně činí 350 - 550 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře z.p. ČR se tato oblast podílí 11,69 %.

Přírodní oblast nížinná 3 - N 3/

Zařazení přírodních stanovišť: ČM 8,10,11,14,15 HM 6,7,8,9,14,15.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují území, ve kterých jsou černozemní a hnědozemní půdy na spraších a sprašových pokryvech v menšině a převahy nabývají hnědozemě illimerizované a hnědé půdy v různém stupni oglejení a nivní půdy. Půdy jsou většinou písčitohlinité až jílovitohlinité, výjimečně jílovité, hluboké až středně hluboké, často slabě až středně štěrkovité. Území této oblasti se nachází převážně v mírně až výrazně zvlněném a členitém terénu v nadmořské výšce zpravidla 250 - 350 m.

Z hlediska klimatického jde o území teplé až mírně teplé, přechodně až mírně vlhké, v závislosti na zrnitostním složení půd vláhově různě zajištěné. Ve srovnání s oblastmi N 1 a N 2 jde tedy o oblast relativně chladnější a vlhčí a rozloženou s výjimkou u přírodních stanovišť nívních půd mimo centrum řepařské oblasti.

Výrobní charakteristika: Tato oblast vymezuje produkčně průměrnou až slabě podprůměrnou, výše položenou část českých a moravských nížin, resp. jejich vlhké okrajovou část. Rostlinná výroba má charakter obilnářsko-řepařského zaměření se zastoupením 6 - 10 % cukrovky, která zde má III. až IV. zónu vhodnosti. Pšenice s ječmenem v podílu osevu obilovin ještě převládají, avšak v závislosti na větším zastoupení lehkých a těžších půd a častém oglejení zvyšuje se podíl osevu žita a ovsa. Ve struktuře víceletých píceňin na orné půdě v sušším území ještě převládá pěstování vojtěšky, ve vlhčím území a na nevápničitých substrátech jetele. Podíl TTP je obdobný jako v oblasti N 2 a nepřesahuje 17 %.

V průběhu posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 5700 - 6900 Kčs, hrubé zemědělské produkce 12600 - 13500 Kčs, hrubého důchodu 5000 - 7100 Kčs, čistého zisku 1500-2500 Kčs na 1 ha z.p. Výše pozemkové daně činí 150 - 350 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 6,69 %.

✓ Přírodní oblast nížinná 4 - N 4/

Zařazení přírodních stanovišť: HM 10,11,12,13, P 1,2.

Stanovištní charakteristika: Tuto oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují území s převahou illimerizovaných půd, hnědozemí illimerizovaných, místy oglejených na sprašových a svahových hlínách, s půdami převážně písitohlinitými až hlinitými, hlubokými až středně hlubokými, často slabě šterkovitými. Z ostatních typů jsou zde zastoupeny hnědé půdy na eluvích a deluvích různého zrnitostního složení, většinou středně hluboké, často šterkovité a místy i oglejené půdy. Černoze a hnědozemě na spraších se v této oblasti prakticky nevyskytují.

Po stránce klimatických podmínek je možno toto území charakterizovat jako mírně suché až přechodné, mírně teplé s ročním úhrnem srážek 500 - 600 mm, výjimečně i více, s frekvencí suchých vegetačních období 20 - 30 %, vláhovou jistotou 3 - 5 a sumou teplot nad 10 °C 2300 - 2400°. Území této oblasti se nachází v nadmořské výšce 300 - 400 m, výjimečně i více a charakterem terénu tvoří přechod k oblastem pahorkatinným, od kterých se odlišuje výrazně nižším a teplejším klimatem. Horizontální a vertikální členitost je vyšší než u předchozích tří nížinných oblastí, přestože jsou v značném rozsahu zastoupeny i plošiny. Nejvýrazněji je tato oblast zastoupena na Plzeňsku, Berounsku, Rakovnicku, Kladensku, kde tvoří teritoriálně ucelené komplexy. Na ostatním území republiky zahrnuje tato oblast pouze menší územní celky.

Výrobní charakteristika: Tato oblast má ze skupiny nížinných oblastí nejnižší intenzitu zemědělské výroby. Rostlinná výroba je orientována výrazně na obilnářství a výrobu krmiv. Obě tato odvětví vyčerpávají více než 90 % o.p. Z obilovin jsou nejvýznamnější pšenice a ječmen, které zde mají III. až IV. zónu vhodnosti pěstování. Z technických plodin skýtá tato oblast optimální ekologické podmínky pro pěstování řepky, která zde má převážně I. zónu vhodnosti a která dosud není plně využívána. Cukrovka ani brambory se ve struktuře osevních ploch výrazně neprosazují; cukrovka pro nedostatek vhodných půd a brambory vzhledem k suššímu a teplejšímu klimatu. Cukrovka zde nachází VI. zónu a brambory IV. zónu. Z víceletých píceňin na o.p. převládá již pěstování jetele, který zde má vhodnější ekologické podmínky než vojtěška. Podíl TTP je ještě relativně nízký a pohybuje se podle jednotlivých přírodních stanovišť v rozmezí 9 - 17 % z.p.

V průměru posledních 5 let 1970-74 se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 4400 - 4700 Kčs, hrubé zemědělské produkce 8800 - 11500 Kčs, hrubého důchodu 5300 - 6000 Kčs, čistého zisku 1400-2100 Kčs na 1 ha z.p. Výše

pozemkové daně činí 0 až 250 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 5,90 %.

Přírodní oblasti pahorkatin (P) VČE

Tato skupina přírodních oblastí je na území ČSR nejrozšířenější a zaujímá rozhodující část půdního fondu. Zahrnuje území v nadmořské výšce převážně 400 - 600 m, v klimatické oblasti mírně teplé až mírně chladné, převážně vláhově dobře zajištěné. Suma teplot nad 10 °C je v rozmezí 2100 - 2300°, vláhová jistota 7 - 10, frekvence suchých vegetačních období 4 - 7 %, ve vyšších polohách pak 0 - 4 %.

Přírodní oblast pahorkatinná 1 - P 1

Zařazení přírodních stanovišť: P 3,4,9,19

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují teplejší a nižší část pahorkatin (350 - 450 m), zpravidla poněkud sušší. Půdní podmínky jsou nejlepší z pahorkatinných oblastí. Geologický substrát půd tvoří přemístěné zvětraliny pevných matečných hornin krystalinika, dále pak svahoviny a hluboce zvětralé opuky i nezpevněné sedimenty limnického terciéru. Základní matečné horniny mají často eolickou příměs, která zlepšuje fyzikální vlastnosti půd na nich vzniklých. Půdy jsou převážně hlinité až písčitohlinité, hluboké bez skeletu nebo s jeho malou příměsí. Pedogeneticky jde především o hnědé půdy nasycené (enbasické) a illimerizované půdy a v menším rozsahu o oglejené půdy. Ojedinele se vyskytují i hnědozemě illimerizované, většinou slabě oglejené. Reliéf území je převážně zvlněný, lokálně i středně svažité. Lokalizací v terénu na rozdíl od přírodních oblastí P 2 a P 4 netvoří tato oblast rozsáhlejší územní komplexy.

Výrobní charakteristika: Intenzita zemědělské výroby se blíží průměrným podmínkám ČSR. Rostlinná výroba je zaměřena především na produkci obilovin a výrobu pícnin. Obě tato odvětví rostlinné výroby zaujímají téměř 90 % o.p. Mezi obilovinami výrazně převažuje osev pšenice a ječmene, jejichž plochy v posledních 15 letech výrazně vzrostly právě tak jako hektarové výnosy. Jarní ječmen, který má v této oblasti III. a IV. zónu vhodnosti, dosahuje vyšších hektarových výnosů než pšenice, která zde má IV. a V. zónu vhodnosti. U žita, které v této oblasti zaujímá IV. zónu vhodnosti, poklesly plochy ve sledovaném období o více než polovinu, zatímco u ovsa s III. zónou vhodnosti je pokles poměrně malý a projevuje se až v posledních letech. Hektarové výnosy žita a ovsa jsou zhruba o 10 - 15 % nižší než u pšenice a ječmene. Z okopanin jsou ve struktuře osevních ploch dosti významně zastoupeny brambory, které v této oblasti mají IV. zónu vhodnosti. Jejich podíl osevu se zejména v posledních letech soustavně snižuje. Cukrovka, která se ještě lokálně vyskytuje (0 - 2 %), nemá v této oblasti vhodné ekologické předpoklady pro pěstování. Ve struktuře pícnin na orné půdě jsou především zastoupeny víceleté pícniny a v nich téměř výhradně jetel příp. jetelotrávy. Zastoupení silážní kukuřice je nízké a nedosahuje 50 % osevních ploch jednoletých pícnin. Z technických plodin je zastoupena řepka, která má v této oblasti I. zónu vhodnosti, a len s nejhůřší IV. zónou vhodnosti. Zatímco řepka zde zaujímá více jak 2 % osevních ploch, je len zastoupen necelým 1 %. Podíl TEP je v důsledku většího výskytu oglejených půd již značný a pohybuje se podle zastoupených přírodních stanovišť v rozmezí 15 - 24 %. Živočišná výroba je charakteristická ještě vysokou úrovní výroby vepřového masa na rozdíl od ostatních pahorkatinných oblastí. Produkce hovězího masa byla v posledním pětiletí nepatrně vyšší než vepřového.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupení přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 4400 až 5100 Kčs, hrubé zemědělské produkce 10000 až 11000 Kčs, hrubého důchodu 4700 - 6100 Kčs, čistého zisku 1200-1400 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň 50 - 150 Kčs na 1 ha z.p. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato přírodní oblast podílí 9,43 %.

Přírodní oblast pahorkatinná 2 - P 2.

Zařazení přírodních stanovišť: P 6,7,16,17

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, charakterizu-

jíci největší část Českého masivu. Zahrnuje území převážně v nadmořské výšce 450 - 550 m, teplotně chladnější a vláhově zajištěnější než přírodní oblast P 1. Geologický substrát tvoří přemístěné zvětraliny matečných hornin krystalinika, vyvěřelých i přeměněných, řidčeji i svahoviny, ve středních a západních Čechách i některé břidlice, zvláště algonkické a paleozoické. Půdy jsou převážně lehčího rázu, písčitochlinité až hlinitopísčité, obvykle s větší či menší příměsí skeletu, hluboké až středně hluboké, ojediněle i mělké. Pedogeneticky to jsou vesměs hnědé půdy, většinou kyšelé a někdy podle povahy terénu i oglejené. Na svahovinách se vyskytují bílé i oglejené půdy. Tato oblast je ze všech přírodních oblastí plošně nejrozsáhlejší a lokalizací v terénu tvoří souvislé územní komplexy.

Výrobní charakteristika: Intenzitou zemědělské výroby je tato přírodní oblast na úrovni mírně podprůměrných podmínek. Rostlinná výroba má výrobní zaměření obilnářsko-bramborářské. Ve struktuře osevních ploch obilovin převažuje ještě pšenice (V. až VI. zóna) a ječmen (III. a IV. zóna). U obou obilovin došlo zejména v posledních 5 letech k výraznému růstu osevních ploch a hektarových výnosů a zejména u ječmene je možno očekávat další růst jeho ploch v souvislosti s rychlejším růstem jeho hektarových výnosů. U krm. ovsu, které v této oblasti mají II. a III. zónu vhodnosti, se projevuje soustavný pokles osevu, přesto však dosud zaujímají třetinu ploch obilovin. Obě tyto obiloviny také dosahují v dlouhodobém průměru soustavně nižších výnosů než pšenice a ječmen. Erantary, které jsou typickou okopaninou této oblasti, mají zde II. zónu vhodnosti a jsou výrazně zastoupeny ve struktuře osev, přestože i zde dochází k mírnému, ale soustavnému poklesu osevu. V technických plodinách se pěstuje len a řepka. Obě plodiny zde mají II. a III. zónu vhodnosti, přičemž významnější je zastoupení lnu. Ve struktuře pěst. na orné půdě převažují víceleté pěst. a v nich jetele. Kukuřice na sílu zaujímá pouze necelých 40 % ploch jednoletých pěst., ale její podíl se v posledních letech soustavně zvyšuje na úkor ostatních jednoletých pěst., což je v souladu s její větší produkční schopností v této oblasti. Podíl TTP se podstatně neliší od přírodní oblasti P 1 a v závislosti na zastoupených přírodních stanovištích se pohybuje v rozmezí 19 - 23 %. Ve struktuře živočišné výroby se oproti přírodní oblasti P 1 znatelně snižuje zejména produkce vepřového masa.

V průběhu posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 4300 - 4800 Kčs, hrubé zemědělské produkce 9000 - 10100 Kčs, hrubého důchodu 4700 - 5000 Kčs, čistého zisku 1200-1400 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň se předepisuje pouze v nejpříznivějším přírodním stanovišti P 6 - 50 Kčs na 1 ha z.p., zatímco u ostatních v této oblasti zastoupených přírodních stanovišť je nízká důchodovost řešena diferenciací příplatky na 100 Kčs tržeb v rozmezí 2 - 4 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 18,33 %.

Přírodní oblast pahorkatinná 3 - P 3

Zařazení přírodních stanovišť: HM 16, P 10, 13, 14, 20, 21, V 4

Stanovištní charakteristika: Tato přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují území mírně teplé až mírně chladné, vláhově zajištěné. Na rozdíl od přírodní oblasti P 2 geologický substrát tvoří rozmanitá souvrství střídajících se jílovitých břidlic, pískovců, drob, většinou kulmských a flyšových, dále střídajících se jílovitých a písčitých sedimenty jihočeského ližnického terciéru a také tvrdé opuky a jiné střepkovité a kmenité větrající horniny. Půdy jsou převážně písčitochlinité až jílovitohlinité, s výjimkou půd na jihočeském terciéru i kamenité, s nepříznivým fyzikálním stavem, převážně středně hluboké až mělké, často ovlivněné podzemní vodou. Pedogeneticky jde o hnědé půdy kyselé, často oglejené a oglejené půdy. Terén je zvlněný až středně svažité, v nadmořské výšce převážně 400 - 500 m. V jižních Čechách a na severní a severovýchodní Moravě tvoří tato oblast uzavřené územní celky, avšak o menší plošné rozložení.

Výrobní charakteristika: Charakteristickým rysem této oblasti je výrazné zaměření zemědělské produkce na živočišnou výrobu. Rostlinná výroba má zaměření pěst. obilnářsko-obilnářské.

Ve struktuře obilovin převažuje pšenice, která spolu s jarním ječmenem zaujímá 2/3 osevu obilovin a dosahuje také vyšších hektarových výnosů než oves a žito. Zatímco osevní plochy žita jsou v posledních 5 letech relativně stabilní, poklesly plochy ovsa téměř o 50 %. Je tomu tak především proto, že oves v této oblasti dosahoval v průběhu sledovaného období nejnižších výnosů ze všech pěstovaných obilovin. Z okopanin se pěstují pouze brambory (IV. a V. zóna vhodnosti) s relativně vysokým podílem sadbových ploch, přestože dosahují nejnižších hektarových výnosů mezi všemi pahorkatinnými a vrchovinnými oblastmi s výjimkou přírodní oblasti V 3, která je pro pěstování brambor zcela nevhodná. Z technických plodin je ve struktuře osevu zastoupena řepka a len. Obě tyto plodiny jsou pro tuto oblast vhodné, mají zde shodně II. a III. zónu vhodnosti. Zastoupení pícnin na o.p. je nejvyšší mezi pahorkatinnými oblastmi. Ve struktuře víceletých pícnin naprosto převládá jetel s jetelotrávy a v jednoletých pícninách kukuřice na siláž, jejíž osevní plocha vzrostla v průběhu posledních 5 let více než dvojnásobně. Také zastoupení TTP je zde vyšší než v přírodních oblastech P 1 a P 2 a podle zastoupených přírodních stanovišť se pohybuje v rozmezí 25 - 30 %. Významný podíl pícnin na orné půdě a úroveň zastoupení TTP výrazně ovlivňuje intenzitu živočišné výroby, která je ve všech odvětvích vyšší než v přírodních oblastech P 2 a P 4, zatímco s rostlinnou produkcí je tomu právě naopak. Vysoká úroveň přidružené výroby, která je pro některá přírodní stanoviště této oblasti charakteristická, výrazně ovlivňuje rozdílnou důchodovost.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 3300 - 4300 Kčs, hrubé zemědělské produkce 7500 - 10100 Kčs, hrubého důchodu 4300 - 5700 Kčs a čistého zisku 1100-1600 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň se v této oblasti nepředepisuje. Zhoršené produkční podmínky jsou vyrovnávány diferenciálními příplatky v rozsahu 1 - 3 Kčs na 100 Kčs tržeb. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 8,70 %.

— Přírodní oblast pahorkatinná 4 - P 4

Zařazení přírodních stanovišť: V 1,2,7,8.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují území mírně chladné a vlhčí části pahorkatin v nadmořské výšce 550 - 650 m. Svými přírodními podmínkami je analogická přírodní oblasti P 2, avšak ve vyšší nadmořské výšce a v chladnějším a vlhčím klimatu. Geologický substrát tvoří opět přemístěné zvětraliny pevných matečných hornin krystalinika. Půdy jsou převážně lehčí, písčitohlinité až hlinitopísčité, většinou středně hluboké, často slabě až středně skeletovité. Pedogeneticky jde vesměs o hnědé půdy kyselé, často oglejené a oglejené půdy. Terén je převážně značně zvlněný až středně svažité. Podobně jako přírodní oblast P 2 tvoří tato oblast rozsáhlé ucelené územní komplexy zejména v oblasti Českomoravské vsočiny.

Výrobní charakteristika: Intenzita zemědělské výroby je v této oblasti slabě podprůměrná a vnitřně poměrně vyrovnaná. Rostlinná výroba má obdobně jako přírodní oblast P 2 výrobní zaměření obilnářsko-bramborářské. Ve struktuře obilovin je však výrazně zastoupeno žito a oves, které v této oblasti mají I. a II. zónu vhodnosti. V posledních 5 letech tyto dvě obiloviny ještě převyšovaly osev pšenice a ječmene. Nejvyšších výnosů z obilovin zde dosahuje ječmen (IV. zóna vhodnosti), jehož plochy zejména v posledních letech soustavně stoupají v závislosti na dosahovaných výnosech. Výnosy pšenice (VI. a VII. zóna) jsou nižší a téměř shodné s úrovní výnosů žita. Z okopanin jsou ve struktuře osevních ploch zastoupeny pouze brambory, které jsou typickou plodinou této oblasti a mají zde výlučně I. zónu vhodnosti i pěstování. Dosahují nejvyšších výnosů a plánované omezování ploch brambor se v této oblasti téměř neprojevuje. Je také hlavní oblastí sadbových brambor. Z technických plodin je výrazně zastoupen len, který zde má I. zónu vhodnosti. Pěstování řepky (III. zóna vhodnosti) je již málo významné. Ve struktuře pícnin na orné půdě převažují víceleté pícniny a v nich výlučně jetel a jetelotrávy. Kukuřice na siláž zaujímá necelou čtvrtinu ploch jednoletých pícnin a vzestup osevu je malý. Podíl TTP je vyšší než v přírodní oblasti P 2 a v závislosti na zastoupených přírodních stanovištích se pohybuje v rozmezí 23 - 27 % z.p. Ve struktuře živočišné výroby se oproti přírodní

oblasti P 2 výrazně snižuje produkce vepřového masa. Úroveň nezemědělské činnosti neovlivňuje důchodovost této oblasti.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybuje v rozmezí 4000 - 4500 Kčs, hrubé zemědělské produkce 8500 - 9300 Kčs, hrubého důchodu 4700 - 5000 Kčs a čistého zisku 1200-1300 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň se nepředepisuje a nižší produkční schopnost půd je řešena diferenciálními příplatky v rozsahu 2 - 3 Kčs na 100 Kčs tržeb. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 7,70 %.

Přírodní oblasti vrchovina (V)

Tato oblast zahrnuje klimaticky nejméně příznivé území pro zemědělskou výrobu s vysokou vertikální a horizontální členitostí, převážně v nadmořské výšce nad 650 m, v území s humidním klimatem anebo s vysokou svažitostí i pod 550 m.

• Přírodní oblast vrchovinná 1 - V 1

Zařazení přírodních stanovišť: P 5,8,11,18, V 3

Stanovištní charakteristika: Tuto oblast tvoří přírodní stanoviště s vysokou horizontální a vertikální členitostí a výraznou svažitostí, převážně v nadmořské výšce 500 - 650 m. Lokalizaci v terénu nevynezuje souvislé územní celky, neboť tvoří velmi často přechod z oblastí pahorkatinných do vrchovinných a je proto z vrchovin klimaticky nejpríznivější. Zahrnuje území mírně chladné až mírně teplé, mírně až středně vlhké s ročním úhrnem srážek 700 - 750 mm, frekvencí suchých vegetačních období 0 - 20, vláhovou jistotou 5 - 10 a sumou teplot nad 10 °C 2000 - 2200. Téměř celá oblast se nachází na území krystalinika s půdami převážně lehčími, hlinitopísčitými a písčitohlinitými, středně hlubokými, často štěrkovitými a kamenitými. Z genetických typů převládají hnědé půdy kyselé, často oglejené a oglejené půdy. Lokalizaci v terénu tvoří ucelené komplexy většího rozsahu.

Výrobní charakteristika: Tato přírodní oblast má ze skupiny vrchovin největší intenzitu zemědělské výroby. Je podmíněna především relativně příznivými klimatickými podmínkami, které pozitivně působí na strukturu rostlinné výroby i úroveň hektarových výnosů. Vzhledem k výrazné svažitosti je rostlinná výroba zaměřena na obilnářství a výrobu krmiv. Ve struktuře obilovin převládá ještě pěstování pšenice a ječmene, které zde dosahují vyšších výnosů než ostatní obiloviny. Z víceletých pícein absolutně převládá pěstování jetele a jetelotravních směsí. Přes značnou svažitost území se ve struktuře osevních ploch výrazně prosazují brambory, které zde mají II. zónu a předpoklady k dosahování dobrých hektarových výnosů. Jinak je však tomu z hlediska uplatnění mechanizačních prostředků a možné koncentrace ploch. Z těchto důvodů je v této oblasti ve výhledu nutno počítat s tendencí výrazného snižování ploch brambor. Z technických plodin zajišťuje tato přírodní oblast velmi vhodné ekologické podmínky pro pěstování lnu, který zde má I. a II. zónu vhodnosti. Podíl TTP je v důsledku značné erozní ohroženosti území velmi výrazný a pohybuje se podle zastoupených přírodních stanovišť mezi 24 - 34 % z.p.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 3700 - 4300 Kčs, hrubé zemědělské produkce 7500 - 10000 Kčs, hrubého důchodu 4700 - 5800 Kčs, čistého zisku 1100-1600 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň se v této oblasti nepředepisuje. Nízkou produkční schopnost půd řeší diferenciální příplatky na 100 Kčs tržeb v rozsahu 7 - 13 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 4,82 %.

✓ Přírodní oblast vrchovinná 2 - V 2

Zařazení přírodních stanovišť: P 12, V 9, H 1,2,5,6.

Stanovištní charakteristika: Tuto přírodní oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují nejchladnější a nejvýše položená, zemědělsky využívaná území, převážně v oblasti krystalinika. Výrazným rysem, který nepříznivě ovlivňuje využívání z.p. je vysoká vertikální

s horizontální členitostí území se středním až vysokým erozním ohrožením půd. Povítrnostní podmínky se vyskytují v menším rozsahu a především v oblasti Šumavy. Klimaticky je tato oblast charakterizována sumou teplot nad 10 °C pod 2000°, ročními srážkami nad 750 až 800 mm, frekvencí suchých vegetačních období 0 - 5 % a vláhovou jistotou 9 - 10. Úda tedy o oblast suchou a vlhkou, vláhvově zcela zajištěnou.

Na celém území dominují horniny krystalinika, zejména granuly, svory a žuly. Půdy jsou převážně písčitohlinité až hlinitopísčité, středně hluboké, často skeletovité a ojedinelé i mělké. redogeneticky převládají hnědé půdy kyselé, často oglejené a oglejené půdy a na lehkých substrátech ve vlhčím klimatu se vyskytují i hnědé půdy podzolové. Tato oblast tvoří územně rozsáhlé komplexy, které zahrnují vyšší polohy pohraničních horstev Čech a žďárských vrchů.

Výrobní charakteristika: Intenzitou zemědělské výroby je tato oblast ČSR na předposledním místě. Vzhledem k málo příznivým klimatickým a terénním podmínkám je rostlinná výroba silně ovlivněna výrobním zaměřením živočišné výroby na chov skotu, který má v této oblasti optimální podmínky. Z obilovin dosud výrazně převládá pěstování žita a ovsa, které zde mají I. zónu vhodnosti. V posledních letech značně stoupá podíl jarního ječmene a v nižších polohách i pšenice. Brambory, které v této oblasti mají většinou II. zónu vhodnosti, se ve struktuře osevních ploch dosud velmi výrazně uplatňují, přestože terénní podmínky a častá skeletovitost půd znesnadňují mechanizaci zejména sklizňových prací a omezují potřebnou koncentraci ploch. Významnou technickou plodinou této oblasti je len, který zde má I. zónu vhodnosti a z hlediska mezioblastního porovnání má zde nejvyšší podíl ve struktuře osevních ploch. Z pícnin na orné půdě, které se pěstují zhruba na 1/3 osevních ploch, velmi silně převažují víceleté pícniny - jetel a jetelotravní směsi. Kukuřice na siláž se v této oblasti pěstuje poměrně nepatrným procentem. Podíl TTP je v důsledku značné erozní ohroženosti půd velmi charakteristický pro tuto oblast a pohybuje se podle zastoupených přírodních stanovišť mezi 31 - 38 %. TTP spolu s vysokým podílem pícnin na orné půdě dávají výrazné zaměření na živočišnou výrobu, především výrobu mléka a chov skotu. Možnost ještě výraznější specializace není dosud plně využita.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce podle zastoupených přírodních stanovišť pohybovala v rozmezí 3100 - 3700 Kčs, hrubé zemědělské produkce 7000 - 8000 Kčs, hrubého důchodu 4300 - 6100 Kčs, čistého zisku 900-1400 Kčs na 1 ha z.p. Pozemková daň se v této oblasti nepředepisuje. Nízká produkční schopnost půd a důchodovost zemědělských podniků se řeší diferenciálními příplatky na 100 Kčs tržeb v rozsahu 12 - 20 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 6,34 %.

Přírodní oblast vrchovina 3 - V 3/

Zařazení přírodních stanovišť: F 15, V 5,6, H 3,4.

Stanovištní charakteristika: Tuto oblast tvoří přírodní stanoviště, která charakterizují největší část území ČSR s průměrnými srážkami nad 800 - 1000 mm. Teplotně však tato přírodní oblast je příznivější než oblast V1 a V2 s výjimkou u oblasti Nízkého a Vysokého Jeseníka. Geologický substrát tvoří rozmanitá souvrství střídajících se jílovitých břidlic, pískovců a drob, většinou flyšových a kulmských. Půdy jsou různého zrnitostního složení, podle charakteru geologického substrátu. Na písčitém karpatském flyši a kulmských drobách převažují půdy písčitojílovité a středně hluboké až mělké, většinou silně skeletovité, na jílovitém karpatském flyši půdy jílovitohlinité hluboké až středně hluboké a slabě kamenité. Společným rysem všech půd vyskytujících se v této přírodní oblasti je značná náchylnost k zamokření, ovlivněná nejen vysokými srážkami, ale též i jílovitou spodinou půd. Z genetických typů převládají hnědé půdy oglejené, oglejené a glejové půdy a místy i hnědé půdy podzolové. Tato oblast se vyskytuje pouze na Moravě, kde tvoří rozsáhlé ucelené územní komplexy.

Výrobní charakteristika: Tato oblast má vzhledem k extrémním vláhvovým, terénním a půdním podmínkám nejnižší intenzitu zemědělské výroby. Rostlinná výroba má výrazné zaměření

pícninářsko-obilnářské. Ve struktuře obilovin značně převládá pšenice a ječmen. U obou plodin došlo v posledním období k prudkému vzestupu nejen osevů, ale i hektarových výnosů. Z okopanin se v menším rozsahu pěstují pouze brambory, u nichž došlo v souladu s málo vhodnými ekologickými podmínkami k výraznému snížení sadbových ploch (v roce 1974 na 4,9 %). Z technických plodin se v této oblasti uplatňuje len, který zde má II. zónu vhodnosti. Ve struktuře pícnin na černé půdě sice převažuje podíl víceletých pícnin - jetele a jetelotráv, avšak velmi pozoruhodný je vysoký podíl osevu silátní kukuřice, jejíž rozsah pěstování je v této oblasti umožněn relativně nejprůzračnějšími teplotními podmínkami ze skupiny přírodních oblastí vřehovin. Živočišná výroba je výrazně zaměřena na produkci hovězího masa a mléka.

V průměru posledních 5 let se úroveň hrubé rostlinné produkce pohybovala podle přírodních stanovišť v rozmezí 2300 - 3200 Kčs, hrubé zemědělské produkce 6700 - 7000 Kčs, hrubého důchodu 4600 - 9600 Kčs, čistého zisku 700-2300 Kčs na 1 ha z.p. Výrazné rozdíly v úrovni hrubého důchodu a čistého zisku jsou ovlivněny vysokým zastoupením přidružené výroby v některých přírodních stanovištích této oblasti. Pozemková daň se nepředepisuje a nízká produkční schopnost půd je řešena diferenciativními příplatky na 100 Kčs tržeb v rozsahu 13 - 26 Kčs. Na celkové výměře z.p. ČSR se tato oblast podílí 4,57 %.

c) Dílčí stupně ochrany zemědělského půdního fondu

Zařazení katastrálních území do dílčích stupňů ochrany zemědělského půdního fondu (ZPF) bylo převzato z úkolu "Vymezení a zdůvodnění oblastí českých krajů, které je nutno především chránit před ztrátami zemědělské půdy", zpracovaného v r. 1967 v Zemědělském projektovém ústavu Fraha - inženýrská správa. Tento materiál vznikl na počátku účinnosti zákona č. 53/1966 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu. Tehdy bylo třeba zpracovat podklady, které by umožňovaly posuzovat s ohledem na ochranu zemědělské půdy záměry na úseku územně plánovací činnosti i na úseku investiční výstavby, a to nejen z hlediska celkové koncepce v širším, rámcovém pojetí, ale i z hlediska detailního řešení.

Při diferencování území vzhledem k nutnosti ochrany zemědělské půdy se vycházelo především z průměrné hrubé rostlinné produkce a přihlíželo se k zařazení katastrálních území do přírodních stanovišť, k možnostem pěstování vysoce efektivních plodin jako jsou rané brambory, zelenina, chmel, víno, ovoce, k zastoupení velkoplošných závlahových a odvodňovacích akcí dokončených, budovaných i plánovaných, resp. k celkovému rozsahu provedených i navrhovaných melioračních zásahů podle melioračních programů okresů.

Tímto způsobem bylo území ČSR rozděleno do 3 hlavních stupňů ochrany ZPF (A,B,C) a do 7 dílčích stupňů ochrany ZPF (A/1, A/2, A/3, B/1, B/2, C/1, C/2). Jednotlivé dílčí stupně ochrany ZPF lze charakterizovat následovně:

A/1 - stupeň m a x i m á l n í

Jde o vysoce produkční zemědělské oblasti, s maximálními možnostmi pro pěstování zeleniny a raných brambor, pro intenzivní ovocnářství a pro využití velkoplošných závlah. Vynětí ze zemědělského půdního fondu v tomto stupni lze připustit jen ve zcela výjimečných případech, zejména při budování liniových staveb nebo při rozšiřování investičních celků s jednoznačně prokázanou vysokou a dlouhodobou efektivností výroby, ovšem za předpokladu, že veškeré rezervy ploch z dřívějších záborů půdy jsou již zcela vyčerpány. Nelze připustit výstavbu energetických děl, chemických provozů, rafinérií nafty, papíren, celulózek a těžkých strojírenských provozů. Při výstavbě společensky nezbytných investic je třeba vyhledávat méně úrodné okrsky a chránit především ornou půdu a plochy speciálních plodin a velkoplošných závlah a odvodnění. Je třeba bezpodmínečně rekultivovat všechny devastované plochy. Při zemědělské investiční výstavbě se požaduje maximální koncentrace staveb v zastavěném území obce.